

**Podstawy i źródła
prawa Unii Europejskiej.
System Prawa Unii
Europejskiej. Tom I**

Spis treści

Autorzy	V
Słowo wstępne	VII
Wykaz skrótów	XXI
Rozdział I. Teorie integracji europejskiej	1
§ 1. Wstęp – mozaika teorii integracji europejskiej	7
§ 2. Doktrynalne ujęcia teorii integracji europejskiej	10
§ 3. Federalizm (unijny)	16
§ 4. Funkcjonalizm i neofunkcjonalizm	23
I. Funkcjonalizm	23
II. Neofunkcjonalizm	26
§ 5. Międzyrządowość (międzyrządowa teoria integracji)	30
§ 6. Konfederalizm	33
§ 7. Integracja przez prawo	34
§ 8. Teoria komunikacyjna (transakcjonizm)	39
§ 9. Teorie rządzenia europejskiego – system wielopoziomowego rządzenia i dobrych rządów	41
I. Wielopoziomowe rządzenie	41
II. Koncepcja dobrych rządów	43
III. Sieci polityki	45
Rozdział II. Historia integracji europejskiej i rozwój prawa unijnego ...	51
§ 10. Idea i projekt integracji europejskiej	53
I. Lata 1945–1950	53
II. Traktat paryski	56
III. Traktaty rzymskie	59
§ 11. Tworzenie wspólnego rynku: ewolucja gospodarcza, instytucjonalna i terytorialna	62
I. Kryzys metody wspólnotowej i międzyrządowy wymiar integracji (lata 1958–1986)	62
II. Jednolity akt europejski (JAE)	66
III. Traktat z Maastricht i podwaliny współpracy politycznej	68
IV. Droga do unii gospodarczej i walutowej	71
V. Traktat z Amsterdamu	73
§ 12. Konstytucjonalizacja traktatowa Unii Europejskiej i główne kierunki ewolucji ustrojowej	75
I. Traktat z Nicei i Karta praw podstawowych	75
II. Konstytucja dla Europy	79
III. Traktat z Lizbony (reformacja ustrojowa, ochrona praw podstawowych w prawie UE, Europa socjalna v. Europa gospodarcza)	82
§ 13. Polska w Unii Europejskiej – zarys procesu akcesyjnego	93

Rozdział III. Wartości Unii Europejskiej	99
§ 14. Uwagi ogólne	106
§ 15. Godność osoby ludzkiej	117
§ 16. Wolność	122
§ 17. Demokracja	124
§ 18. Równość	130
§ 19. Państwo prawne	139
§ 20. Poszanowanie praw człowieka	150
Rozdział IV. Cele Unii Europejskiej	157
§ 21. Uwagi ogólne	160
§ 22. Nadrzędne cele procesu integracji	170
I. Pokój	170
II. Wartości UE	171
III. Dobrobyt narodów UE	173
§ 23. Trwały rozwój Europy	173
I. Zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen	173
II. Społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności	174
III. Ochrona środowiska naturalnego	176
IV. Postęp naukowo-techniczny	176
§ 24. Cele społeczne i socjalne	178
§ 25. Spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna	180
§ 26. Solidarność między państwami członkowskimi	182
§ 27. Tożsamość kulturowa – ochrona różnorodności i rozwój dziedzictwa kulturowego Europy	183
§ 28. Cele UE w stosunkach zewnętrznych	184
§ 29. Urzeczywistnianie celów UE	186
I. Uwagi ogólne	186
II. Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	189
III. Rynek wewnętrzny	191
IV. Unia gospodarcza i walutowa	194
Rozdział V. Cechy i charakter prawa unijnego oraz problem jego konstytucjonalizacji	199
§ 30. Uwagi wstępne	208
§ 31. Autonomia prawa unijnego w orzecznictwie TS	209
I. Uwagi wprowadzające	209
II. Autonomia prawa unijnego w stosunku do prawa krajowego	210
III. Autonomia prawa unijnego w stosunku do prawa międzynarodowego ..	214
§ 32. Zasady określające relację prawa UE i prawa krajowego	222
I. Uwagi wprowadzające	222
II. Zasada bezpośredniego skutku	222
III. Zasada pierwszeństwa	228
IV. „Metazasady” prawa UE: zasada efektywności, zasada jednolitego stosowania oraz zasada autonomii prawa unijnego	233
§ 33. Konstytucjonalizacja prawa unijnego	237
§ 34. Prawo UE jako prawo ponadnarodowe	270
Rozdział VI. Akcesja i wystąpienie z Unii Europejskiej	289
§ 35. Wprowadzenie	294
§ 36. Rys historyczny – analiza siedmiu rozszerzeń Wspólnot/Unii Europejskiej	295
§ 37. Kryteria akcesyjne	301
§ 38. Instrumenty polityki przedakcesyjnej	304
I. Uwagi wprowadzające	304

II. Umowy stowarzyszeniowe	305
III. Sektorowe organizacje regionalne	306
IV. Polityczne instrumenty polityki przedakcesyjnej	307
V. Finansowe instrumenty polityki przedakcesyjnej	308
§ 39. Negocjacje akcesyjne – <i>modus operandi</i> i aspekty instytucjonalne ..	308
I. Uwagi wprowadzające	308
II. Wniosek o członkostwo	309
III. Etapy negocjacji akcesyjnych	310
IV. Podmioty zaangażowane w negocjacje akcesyjne	311
V. Okres między zakończeniem negocjacji a wejściem w życie traktatu akcesyjnego	312
§ 40. Dostosowanie prawa jako warunek <i>sine qua non</i> członkostwa	314
I. Uwagi wprowadzające	314
II. Metody dostosowania prawa krajowego do prawa Unii Europejskiej ..	315
§ 41. Przyszłe rozszerzenia Unii Europejskiej – państwa kandydujące i potencjalni kandydaci do członkostwa	318
§ 42. Wystąpienie z Unii Europejskiej	320
I. Wprowadzenie	320
II. Ramy instytucjonalne i proceduralne wystąpienia z Unii Europejskiej ..	322
III. Wystąpienie bez umowy	326
IV. Zakres przedmiotowy negocjacji i umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej	326
V. Relacje między Unią Europejską a byłym państwem członkowskim ..	332
Rozdział VII. Zakres obowiązywania i stosowania prawa Unii	335
§ 43. Uwagi ogólne – zakres obowiązywania i stosowania prawa Unii <i>ratione materiae</i> i <i>ratione personae</i>	337
§ 44. Terytorialny zakres obowiązywania i stosowania prawa Unii	344
I. Terytorialny zakres stosowania traktatów założycielskich (art. 52 TUE oraz art. 355 TFUE)	344
II. Zmiany zakresu terytorialnego prawa Unii	351
III. Ekstraterytorialne stosowanie prawa Unii	354
§ 45. Zakres obowiązywania i stosowania prawa Unii <i>ratione temporis</i> ..	359
I. Wejście w życie i obowiązywanie traktatów założycielskich (art. 53–54 TUE oraz art. 356–357 TFUE)	359
II. Zakres <i>ratione temporis</i> obowiązywania i stosowania prawa Unii w kontekście przystąpienia do Unii (art. 49 TUE) oraz wystąpienia z Unii (art. 50 TUE)	361
III. Zakres <i>ratione temporis</i> w odniesieniu do kompetencji zewnętrznych.. Dawne zobowiązania międzynarodowe państw członkowskich (art. 351 TFUE)	370
IV. Wejście w życie i obowiązywanie aktów prawa pochodnego Unii	372
§ 46. Prawo międzyczasowe	378
Rozdział VIII. Zasada kompetencji powierzonych i kategorie kompetencji ..	385
§ 47. Wprowadzenie	386
§ 48. Ewolucja regulacji kompetencji Unii Europejskiej	387
§ 49. Zasada kompetencji powierzonych	389
§ 50. Kompetencje dorozumiane	392
§ 51. Kompetencje subsydiarne	393
§ 52. Charakter kompetencji Unii	395
I. Uwagi ogólne	395
II. Kompetencje wyłączne	396
III. Kompetencje niewyłączne	397

IV. Kompetencje w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	400
V. Kompetencja do przystąpienia do EKPCz	401
VI. Kompetencje zewnętrzne Unii Europejskiej i ich związek z kompetencjami wewnętrznymi	402
§ 53. Wykonywanie kompetencji przez ograniczoną grupę państw członkowskich – wzmocniona współpraca	404
§ 54. Kontrola wykonywania kompetencji	405
I. Wprowadzenie	405
II. Zasada pomocniczości	406
III. Zasada proporcjonalności	407
Rozdział IX. Instytucje Unii Europejskiej	409
§ 55. Wprowadzenie	411
§ 56. System instytucji UE a inne organy UE	412
§ 57. Historia procesu integracji europejskiej i zmiany instytucjonalne	413
§ 58. Zasady współdziałania instytucji Unii Europejskiej	417
§ 59. Instytucje polityczne	420
I. Rady: Rada Europejska i Rada Unii Europejskiej	420
II. Parlament Europejski	431
III. Komisja Europejska	442
IV. Trybunał Obrachunkowy	452
§ 60. Organy doradcze	454
I. Charakter organów doradczych	454
II. Komitet Ekonomiczno-Społeczny	454
III. Komitet Regionów	455
§ 61. Organy ekonomiczne	456
I. Europejski Bank Centralny	456
II. Europejski System Banków Centralnych	457
III. Europejski Bank Inwestycyjny	458
IV. Struktury stabilizacji finansowej	459
§ 62. Europejska Służba Działań Zewnętrznych	459
§ 63. Agencje	460
Rozdział X. Zagadnienia demokratycznego charakteru Unii Europejskiej	463
§ 64. Zagadnienia wprowadzające	467
I. Demokracja jako fundament unijnego porządku prawnego	467
II. Koncepcje legitymizacji demokratycznej w Unii Europejskiej	475
III. Pojęcie deficytu demokratycznego w UE	478
§ 65. Legitymizacja przez pryzmat demokracji przedstawicielskiej	482
I. Wprowadzenie	482
II. Legitymizacja przez wzmocnienie roli Parlamentu Europejskiego	483
III. Legitymizacja poprzez wzmocnienie przejrzystości struktury instytucjonalnej Unii Europejskiej	494
IV. Legitymizacja przez wzmocnienie roli parlamentów krajowych – kontrola przestrzegania zasady pomocniczości	496
§ 66. Legitymizacja przez pryzmat demokracji uczestniczącej	501
I. Wprowadzenie	501
II. Europejska inicjatywa obywatelska	502
III. Prawo składania petycji	507
IV. Skarga do Rzecznika Praw Obywatelskich	509
V. Rola społeczeństwa obywatelskiego w procesach decyzyjnych	510
§ 67. Zasady otwartości i przejrzystości	511
Rozdział XI. Obywatelstwo Unii Europejskiej	515
§ 68. Geneza obywatelstwa UE i jego podstawy traktatowe	523

I. Rola jednostek w prawie wspólnotowym	523
II. Dyskusje i prace nad ustanowieniem obywatelstwa Unii	524
III. Podstawy prawne obywatelstwa UE w przepisach TFUE	526
IV. Podstawy prawne obywatelstwa UE w przepisach TUE	529
§ 69. Obywatelstwo Unii a obywatelstwo państw członkowskich	533
I. Związek między obywatelstwem UE a obywatelstwem krajowym	533
II. Wpływ prawa unijnego na uzyskanie i utratę obywatelstwa krajowego	534
III. „Kupowanie” obywatelstwa Unii	538
IV. Propozycje oddzielenia obywatelstwa UE od obywatelstwa krajowego	541
§ 70. Klasyfikacja praw obywateli Unii	543
I. Rozróżnienie praw według ich charakteru	543
II. Rozróżnienie praw według podmiotów zobowiązanych do ich realizacji	544
III. Rozróżnienie praw według kręgu ich beneficjentów	544
IV. Rozróżnienie praw według miejsca ich realizacji	546
V. Zagadnienie obowiązków obywateli Unii	546
§ 71. Prawo obywateli Unii do przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich	548
I. Wprowadzenie	548
II. Równe traktowanie w przyjmującym państwie członkowskim	551
III. Okres poprzedzający wprowadzenie obywatelstwa Unii	552
IV. Okres bezpośrednio po wprowadzeniu obywatelstwa Unii Europejskiej	553
V. Okres szeroko zakreślonych praw obywateli Unii	556
VI. Znaczenie dyrektywy 2004/38/WE	563
VII. Okres względnej stabilizacji praw obywateli Unii	577
VIII. Okres ograniczania praw obywateli Unii	581
IX. Ogólne refleksje	584
§ 72. Prawa wyborcze obywateli Unii	592
I. Wprowadzenie	592
II. Prawo wyborcze do Parlamentu Europejskiego	592
III. Prawo wyborcze do władz lokalnych	594
IV. Dyrektywy dotyczące praw wyborczych i ich implementacja	594
V. Ocena rozwiązań prawnych dotyczących praw wyborczych obywateli Unii	596
§ 73. Prawa obywateli UE do kontroli i udziału w życiu publicznym Unii	597
I. Wprowadzenie	597
II. Prawo petycji do Parlamentu Europejskiego	598
III. Prawo wnoszenia skarg do unijnego Rzecznika Praw Obywatelskich	600
IV. Prawo dostępu do dokumentów	602
V. Prawo zwracania się o informację	605
VI. Prawo do dobrej administracji	607
§ 74. Prawo do ochrony dyplomatycznej i konsularnej	611
I. Wprowadzenie	611
II. Rozróżnienie ochrony dyplomatycznej i konsularnej	612
III. Zorganizowanie udzielania ochrony konsularnej	613
IV. Sytuacja osób korzystających z ochrony konsularnej	614
§ 75. Koncepcja istoty praw obywateli Unii	617
I. Wyrok w sprawie <i>Ruiz Zambrano</i>	617
II. Przegląd późniejszego orzecznictwa	619
III. Analiza problemów na tle orzecznictwa	622
IV. Stan obecny i perspektywy konstrukcji istoty praw obywateli Unii	627

§ 76. Zakres zastosowania przepisów dotyczących obywatelstwa Unii . . .	629
I. Znaczenie elementu transgranicznego	629
II. Modyfikacje wymagania elementu transgranicznego	633
III. Odstąpienie od wymagania elementu transgranicznego	635
IV. Problem odwrotnej dyskryminacji	637
V. Sytuacja obywateli nieprzemieszczających się	639
§ 77. Obywatelstwo Unii a ochrona praw podstawowych	640
I. Wprowadzenie	640
II. Obywatelstwo UE jako tytuł do ochrony praw podstawowych?	641
III. Propozycje rozszerzenia ochrony unijnych praw podstawowych	645
§ 78. Konsekwencje wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z Unii Europejskiej dla obywateli brytyjskich i obywateli państw członkowskich Unii	648
§ 79. Refleksja końcowa	655
Rozdział XII. Traktaty stanowiące podstawę Unii	657
§ 80. Traktaty założycielskie	659
I. Traktaty założycielskie w systemie prawa Unii	659
II. Traktaty będące podstawą Unii – TUE i TFUE	664
III. Karta praw podstawowych UE	669
IV. Traktat EWEA (Euratom)	672
V. Dawny Traktat EWWiS i skutki jego wygaśnięcia	673
§ 81. Traktaty akcesyjne	674
I. Traktat akcesyjny w systemie prawa pierwotnego Unii	674
II. Struktura dotychczasowych traktatów akcesyjnych	678
III. Charakter prawny postanowień traktatów akcesyjnych	679
§ 82. Akty prawne związane z wystąpieniem państwa członkowskiego z Unii	681
I. System art. 50 TUE	681
II. Umowa o wystąpieniu	684
III. Dostosowanie traktatów oraz aktów prawa pochodnego Unii w związku z wystąpieniem	690
Rozdział XIII. Procedury zmiany traktatów założycielskich	693
§ 83. System procedur zmiany traktatów założycielskich	694
§ 84. Zwykła procedura zmiany (art. 48 ust. 2–5 TUE)	696
I. Zarys procedury	696
II. Zmiany protokołów oraz załączników	698
§ 85. Uproszczone procedury zmiany (art. 48 ust. 6 i 7 TUE)	699
I. Zarys uproszczonych procedur zmiany	699
II. Uproszczona procedura z art. 48 ust. 6 TUE	700
III. Uproszczona procedura z art. 48 ust. 7 TUE (ogólna procedura „kładki”)	703
§ 86. Postanowienia traktatów zbliżone do procedur zmiany	704
I. Procedury „kładki” <i>ad hoc</i>	704
II. Postanowienia przewidujące zmianę rozstrzygnięć traktatowych bez dokonywania formalnej zmiany traktatu	705
III. Zmiana statusu niektórych terytoriów (art. 355 ust. 6 TFUE)	705
IV. Klauzula elastyczności (art. 352 TFUE)	706
§ 87. Zmiany traktatów dokonywane w związku z akcesją lub wystąpieniem z Unii	710
§ 88. Sprostowania do traktatów założycielskich	711
Rozdział XIV. Ogólne zasady prawa	713
§ 89. Ogólne zasady prawa jako kategoria normatywna	713

§ 90. Pochodzenie ogólnych zasad prawa	716
§ 91. Funkcje ogólnych zasad prawa w unijnym porządku prawnym ..	719
§ 92. Prawa podstawowe jako zasady ogólne	720
§ 93. Zakres zastosowania zasad ogólnych (w znaczeniu zasad wynikających z koncepcji rządów prawa i poszanowania praw podstawowych)	722
Rozdział XV. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej jako źródło prawa UE	725
§ 94. System ochrony praw podstawowych w UE	729
§ 95. Prawa podstawowe jako zasady ogólne prawa UE	732
§ 96. Prawa podstawowe określone w KPP	735
I. Przyjęcie KPP	735
II. Karta praw podstawowych UE jako wiążące źródło prawa	737
III. Wyjaśnienia do KPP	742
IV. Źródła inspiracji praw podstawowych zawartych w KPP	743
V. Charakterystyka KPP i jej struktura	744
§ 97. Horizontalne stosowanie postanowień KPP	751
§ 98. Postanowienia ogólne (horyzontalne) dotyczące wykładni i stosowania KPP	753
I. Wprowadzenie	753
II. Zakres zastosowania praw podstawowych zawartych w KPP (art. 51 ust. 1)	753
III. Poszanowanie kompetencji Unii a ochrona praw podstawowych	760
§ 99. Limitacja praw podstawowych w KPP	760
§ 100. Postanowienia KPP w relacji do traktatów, europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz wspólnych tradycji konstytucyjnych praw członkowskich ...	766
I. Wprowadzenie	766
II. Postanowienia KPP w relacji do traktatów	766
III. Postanowienia KPP w relacji do EKPCz	767
IV. Postanowienia KPP w relacji do wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich	769
§ 101. Problem poziomu ochrony praw podstawowych według KPP	769
§ 102. Zakaz nadużycia praw	771
§ 103. Wdrażanie i stosowanie KPP przez państwa członkowskie oraz UE ..	772
§ 104. Podsumowanie	774
Rozdział XVI. Umowy międzynarodowe w systemie źródeł prawa unijnego	777
§ 105. Umowy międzynarodowe Unii i umowy mieszane, umowy międzynarodowe państw członkowskich	780
I. Uwagi wprowadzające. Unia Europejska jako podmiot stosunków międzynarodowych	780
II. Kompetencje UE do zawierania umów międzynarodowych	781
III. Skutki umów międzynarodowych zawartych przez UE (dla UE i państw członkowskich)	790
IV. Umowy międzynarodowe mieszane	796
V. Umowy międzynarodowe w obszarze wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	799
VI. Umowy międzynarodowe państw członkowskich	800
§ 106. Zawieranie umów międzynarodowych z udziałem Unii	804
I. Uwagi wprowadzające. Proceduralne podstawy zawierania umów międzynarodowych przez Unię Europejską	804

II. Zawieranie umów międzynarodowych przez UE	806
III. Rola PE w procedurze zawierania umów międzynarodowych	816
IV. Rola TS w procedurze zawierania umów międzynarodowych	818
V. Szczególne postanowienia dotyczące zawierania umów międzynarodowych	819
Rozdział XVII. Akty ustawodawcze i nieustawodawcze w prawie Unii Europejskiej	831
§ 107. Geneza i znaczenie podziału na akty ustawodawcze i nieustawodawcze	833
I. Rys historyczny. Stanowienie prawa UE a jego wykonywanie	833
II. Geneza podziału na akty ustawodawcze i nieustawodawcze w TFUE	839
III. Akty ustawodawcze i nieustawodawcze w TFUE – ujęcie ogólne	844
§ 108. Akty ustawodawcze	848
I. Definicja aktu ustawodawczego	848
II. Zastrzeżenie regulowania istotnych elementów danej dziedziny przez prawodawcę unijnego	850
§ 109. Akty nieustawodawcze	855
I. Akty delegowane	855
II. Akty wykonawcze	861
III. Kryteria rozróżnienia aktów delegowanych i aktów wykonawczych ..	866
IV. Akty nieustawodawcze „bez przymiotnika”	871
§ 110. Hierarchia aktów ustawodawczych i nieustawodawczych	872
Rozdział XVIII. Stanowienie aktów ustawodawczych	875
§ 111. Ewolucja procesów stanowienia aktów prawa pochodnego UE ze szczególnym uwzględnieniem roli Parlamentu Europejskiego ..	877
§ 112. Inicjatywa ustawodawcza	881
I. Bezpośrednia inicjatywa ustawodawcza	881
II. Pośrednia inicjatywa ustawodawcza	883
§ 113. Procedury ustawodawcze	890
I. Zwyczajna procedura ustawodawcza	890
II. Specjalne procedury ustawodawcze	894
§ 114. Udział parlamentów narodowych w stanowieniu aktów ustawodawczych	896
§ 115. Inicjatywy zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości prawa UE	898
Rozdział XIX. Stanowienie aktów delegowanych i wykonawczych	905
§ 116. Rys historyczny	907
§ 117. Stanowienie aktów delegowanych	916
I. Przepisy i dokumenty regulujące stanowienie aktów delegowanych ..	916
II. Opracowanie projektu aktu delegowanego	917
III. Kontrola wykonywania kompetencji delegowanych	919
IV. Dostosowanie prawa UE do nowych wymogów przyjmowania aktów delegowanych	925
§ 118. Stanowienie aktów wykonawczych	927
I. Przepisy i dokumenty regulujące stanowienie aktów wykonawczych ..	927
II. Procedury komitetowe	928
III. Kontrola wykonywania przez Komisję kompetencji wykonawczych ..	929
§ 119. Systemowe aspekty procedur stanowienia aktów delegowanych i wykonawczych	932
I. Stanowienie aktów delegowanych i wykonawczych a równowaga instytucjonalna	932

II. Stanowienie aktów delegowanych i wykonawczych a podział kompetencji między Unię a państwa członkowskie	935
III. Stanowienie aktów delegowanych i wykonawczych a legitymacja demokratyczna i wymogi przejrzystości procedur	936
Rozdział XX. Rozporządzenie	941
§ 120. Rozporządzenie jako akt prawa unijnego	943
§ 121. Rozporządzenie – charakterystyka ogólna, cechy	947
§ 122. Zasięg ogólny i charakter abstrakcyjny	949
§ 123. Obowiązki w całości	953
§ 124. Bezpośrednie obowiązywanie i bezpośredni skutek	955
I. Bezpośrednie obowiązywanie	955
II. Bezpośredni skutek	964
III. Ocena legalności rozporządzeń	971
§ 125. Rozporządzenie z perspektywy prawa krajowego – jednolitość stosowania w państwach członkowskich (instrument unifikacji prawa)	981
I. Wprowadzenie	981
II. Stanowienie prawa	981
III. Stosowanie rozporządzeń unijnych	984
§ 126. Podsumowanie	987
Rozdział XXI. Dyrektywa	989
§ 127. Pojęcie dyrektywy w prawie unijnym	993
§ 128. Dyrektywa jako akt unijnego prawa pochodnego – charakterystyka ogólna, cechy	994
I. Charakterystyka ogólna	994
II. Rodzaje przepisów w dyrektywach – typologie i kryteria	995
III. Adresaci przepisów dyrektyw i ich obowiązki	997
IV. Dyrektywa jako instrument dwupoziomowego stanowienia prawa ...	999
§ 129. Dyrektywa jako instrument harmonizacji prawa (pojęcie harmonizacji, rodzaje harmonizacji)	1000
I. Pojęcie harmonizacji a inne pojęcia pokrewne	1000
II. Rodzaje i podziały harmonizacji	1002
III. Metody harmonizacji	1004
IV. Harmonizacja – wnioski i tendencje	1011
§ 130. Proces stanowienia prawa poprzez dyrektywę (poziom krajowy) ..	1014
I. Skutki wejścia w życie dyrektywy dla państw członkowskich (adresatów dyrektyw)	1014
II. Proces implementacji dyrektywy w ujęciu normatywnym (obowiązek wprowadzenia dyrektywy do prawa krajowego)	1017
§ 131. Skutki wejścia w życie dyrektyw dla jednostek	1036
§ 132. Implementacja dyrektyw w procesie stosowania prawa (rola sądów krajowych i organów administracji)	1042
I. Wprowadzenie	1042
II. Wykładnia zgodna z dyrektywą (wykładnia pronijna)	1043
III. Bezpośredni skutek dyrektyw i związane z tym wątpliwości	1049
IV. Zasada pierwszeństwa dyrektyw i odmowa zastosowania przepisu krajowego	1060
V. Odpowiedzialność odszkodowawcza związana z dyrektywami	1062
§ 133. Podsumowanie	1064
Rozdział XXII. Decyzja	1067
§ 134. Decyzja jako akt unijnego prawa pochodnego – charakterystyka ogólna	1068

§ 135. Typologie decyzji – decyzje o charakterze ogólnym (akty normatywne) oraz decyzje indywidualne (akty stosowania prawa)	1070
§ 136. Cechy decyzji jako aktu prawa unijnego	1075
§ 137. Bezpośredni skutek decyzji	1078
§ 138. Możliwość wzruszenia (zmiany lub uchylecia) decyzji indywidualnych	1084
§ 139. Podsumowanie	1090
Rozdział XXIII. Zalecenia, opinie, akty nienazwane, <i>soft law</i>	1093
§ 140. Uwagi ogólne. Pojęcie unijnego <i>soft law</i>	1095
§ 141. Rozwój <i>soft law</i> w systemie ustrojowym UE	1097
§ 142. Rodzaje aktów <i>soft law</i>	1100
I. Wprowadzenie	1100
II. Zalecenia	1100
III. Opinie	1101
IV. Wytyczne	1102
V. Białe i zielone księgi, programy działań, rezolucje	1104
VI. Regulaminy	1105
VII. Porozumienia międzyinstytucjonalne	1106
VIII. Komunikaty	1106
IX. Inne	1108
§ 143. Charakterystyka unijnego <i>soft law</i>	1108
I. Wprowadzenie	1108
II. Brak mocy wiążącej	1109
III. Niezaskarżalność	1114
IV. Funkcja wspierająca interpretację prawa unijnego	1118
V. Mozaikowość	1120
§ 144. Podział aktów unijnego <i>soft law</i>	1122
I. Wprowadzenie	1122
II. Akty mające szczegółowe podstawy prawne i akty niemające bezpośredniej podstawy prawnej	1122
III. Akty ogólne i konkretne	1123
IV. Akty generalne i indywidualne	1123
V. Akty wewnętrzne i zewnętrzne	1123
VI. Akty przedlegislacyjne, postlegislacyjne, paralegislacyjne	1124
VII. Podział aktów ze względu na charakter zobowiązania i egzekucji	1124
VIII. Podział aktów ze względu na funkcję danego aktu	1125
§ 145. Podsumowanie	1125
Rozdział XXIV. Tworzenie prawa przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej	1127
§ 146. Uwagi wstępne	1128
§ 147. Nowość normatywna orzeczeń Trybunału	1131
§ 148. Skuteczność i moc wiążąca prawa orzeczniczego	1144
§ 149. Kompetencja Trybunału do tworzenia prawa	1148
Rozdział XXV. Specyfika źródeł prawa w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości	1155
§ 150. Uwagi wprowadzające	1156
§ 151. Specyficzne źródła prawa w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	1161
I. Źródła prawa w dziedzicinie WPZiB przed wejściem w życie traktatu z Lizbony	1161

II. Źródła prawa w dziedzinie WPZiB po wejściu w życie traktatu z Lizbony	1166
§ 152. Specyficzne źródła prawa w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości UE	1170
I. Uwagi wprowadzające	1170
II. Źródła prawa w obszarze współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych (d. trzeci filar UE) przed traktatem z Lizbony	1172
III. Źródła prawa w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości po wejściu w życie traktatu z Lizbony	1180
§ 153. Postanowienia przejściowe (protokół Nr 36)	1183
Rozdział XXVI. Specyficzne źródła prawa w dziedzinie polityki gospodarczej i pieniężnej	1187
§ 154. Zróżnicowanie aktów prawnych przyjmowanych w dziedzinie polityki gospodarczej i pieniężnej	1191
§ 155. Akty prawne przyjmowane w ramach prawa unijnego w omawianym obszarze	1197
I. Wprowadzenie	1197
II. Akty określające ogólne kierunki polityk gospodarczych państw członkowskich i Unii	1198
III. Akty dotyczące procedury wielostronnego nadzoru	1200
IV. Akty dotyczące przyznania wsparcia finansowego państwom członkowskim. Europejski Mechanizm Stabilizacji Finansowej	1201
V. Akty przyjmowane w ramach procedury unikania nadmiernego deficytu	1203
VI. Akty Rady w sprawie powierzenia EBC zadań dotyczących polityk w dziedzinie nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i innymi instytucjami finansowymi	1205
VII. Akty wydawane przez Radę na podstawie statutu ESBC i EBC	1206
VIII. Akty przyjmowane przez Europejski Bank Centralny	1206
IX. Akty dotyczące używania euro jako jednej waluty	1210
X. Akty przyjmowane przez Radę w odniesieniu do państw członkowskich, których walutą jest euro. Decyzja 2011/199/UE w sprawie zmiany art. 136 TFUE	1210
XI. Akty Rady dotyczące reprezentacji strefy euro na arenie międzynarodowej	1215
XII. Akty Rady przyjmowane w ramach procedury uchylecia derogacji ...	1215
XIII. Akty przyjęte w celu przyznania wzajemnej pomocy dla państw członkowskich objętych derogacją	1217
§ 156. Akty o charakterze prawnomiędzynarodowym	1218
I. Wprowadzenie	1218
II. Mechanizm wsparcia finansowego dla Grecji	1219
III. Europejski Instrument Stabilności Finansowej	1224
IV. Pakt euro plus	1227
V. Traktat ustanawiający Europejski Mechanizm Stabilności	1228
VI. Traktat o stabilności, koordynacji i zarządzaniu w Unii Gospodarczej i Walutowej	1233
§ 157. Klasyfikacja aktów prawnych przyjętych w czasie kryzysu w strefie euro	1239
Rozdział XXVII. „Nowe rządy” i inne koncepcje	1243
§ 158. Systematyka podstawowych zagadnień dotyczących koncepcji „nowego rządu”	1251
I. Wprowadzenie	1251

II. Podstawowy aparat pojęciowy i polskie wersje tłumaczenia pojęć . . .	1251
III. Pojęcie <i>governance</i> w postmodernistycznych teoriach dotyczących państwa	1253
IV. Zwrot w stronę koncepcji <i>new governance</i> w Unii Europejskiej	1257
V. Rodzaje podejść teoretycznych i badawczych do koncepcji „nowego rządu” w prawie UE	1272
§ 159. Zasady, formy i metody unijnej koncepcji „nowego rządu” . . .	1277
I. Wprowadzenie	1277
II. Zasady istotne dla unijnej koncepcji „nowego rządu”	1278
III. Formy i metody istotne dla unijnej koncepcji „nowego rządu” . . .	1281
IV. Rola sądów a „nowe rządy”	1287
V. Krytyka „nowego rządu”	1289
§ 160. „Nowe rządy” w UE – dwie dekady później	1292
I. Wprowadzenie	1292
II. Kryzys finansowy, migracyjny i dezintegracji – czy to punkt zwrotny w unijnym rządzeniu?	1293
III. Perspektywy na przyszłość: potrzeba dyskursu krytycznego	1294
Rozdział XXVIII. Scenariusze rozwoju prawa integracji europejskiej . . .	1297
§ 161. Z perspektywy przeszłości o przyszłości Unii Europejskiej i jej prawa	1300
§ 162. Rozwój prawa Unii Europejskiej	1305
I. Konstytucjonalizacja i pluralizm konstytucyjny Unii Europejskiej . . .	1305
II. Jurydyzacja prawa unijnego	1309
III. Unifikacja	1310
§ 163. Zróżnicowanie stopnia zintegrowania: renacjonalizacja, fragmentacja i elastyczność	1311
§ 164. Nowe inicjatywy w sprawie przyszłości Unii Europejskiej	1318
§ 165. Przyszłość integracji w cieniu pandemii koronawirusa i kolejnego kryzysu	1320
Indeks rzeczowy	1323

[Przejdź do księgarni →](#)